

TELEGRAMA DE ROMANIA

Nº 59. ANULU XVI

Telegraful ese de doue ori pe septembra: joia și Duminecă. — Prenumeratia se face în Sabiu la expeditoria foieci pe afara la c. r. poste, cu bani gata prim scrisori francate, adresate către expeditura. Pretul prenumeratiei pentru Sabiu este pe an 7. fl. v. a. eur pe o jumătate de an 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

trv provinciele din Monarchia pe unu anu
8 fl. éra pe o jumataate de anu 4 fl. v.a.
Pentru prinse si tieri straine pe anu 12
pe $\frac{1}{4}$, anu. 6 fl. v. a.

Sabiiu, in 25 Iuliu (6 Aug.) 1868.

Reminiscenie constitutiunale.

(Urmare.)

Trecem si preste acele amenunțe cari, se redocu la personalitatea ministrului din cestiune si atingem si numai in trăcatu neputintia ce o dovedea fatia cu clericalii in cestiuni de gimnasiu de ale lesuitilor, in cestiunea serbărei iubileului universitătiei de Vien'a, in carea păst contra studentilor (acestiia vorau sa serbeze iubileul in 12 Martiu dinca punerei fundamentului universitatii, dara nu 8 Aug., datulu bullei papale de intărire dela 1365) si cestiuniea profesorilor protestanti la universitate. Acestea numai pentru ca sa tinemu firul carele duce la desesperarea liberalilor de a ajunge vre-o data concordatul uspusu unei revisiuni. Acestea si surprinderea ce o pregatea Plener casei delegatilor facea, ca festivitatile din Ungari'a din cauza caletoriei Imperatului acolo se faca in Vien'a impressioni deprimatorie. In impregiurari de acestea maxim'a: „putem sa asceptam“, carea o folosea de multe ori ministrul de statu, acum nu mai era de ajunsu. Elu cautase dura acum ca sa introduca legea cardinala de statu, (patent'a din Fauru 1861) in tote partile monarchiei.

Vorbindu aici brosior'a despre pregatirile de se deschide dieta Croaciei si a Ungariei dupa sesiunea senatului imperialu mai largu, amintesce si despre afacerile bisericei gr. orientale, in cari priveste o incercare de a disolye tierile coronei satului Stefanu in atomi natiunali. Autoriulu se vede si nu avea nici cunoștințele istorice nici geografice in afacerea acésta si de aci retaciarea de a privi in urgența românilor (de care autorii se vedeau nu sci nimic) spre redobндirea Metropoliei loru natiunale, o măsura politica a lui Schmerling spre derimarea teritoriului tierilor coronei ungurești. Dice insa mai departe, si acésta e de interes generalu pentru toti, ca deca aru fi sucesul mergerei Croaciei in senatul imperialu, aru fi făcutu Schmerlingu unu pasu forte si dieta ungu-reșca, pentru carea ordinulu de convocare statală, avea atunci o situație de totu grea. Ce era de a se accepta dela proponițiile lui Schmerling si ale cancelariului Zichyi, ministrulu de statu nu lasa pre nimenea la indosiela, pentru ca densulu la mai multe ocaziuni se espectoră in senatul imperialu, ca despre o revizuire a constitutionei din Fauru numai atunci va puté si vorba, dupa ce delegatii dietei pestane voru si siediutu odata pre bancele casei delegatilor din senatul imperialu.

Asia dări Ungaria trebuie strimtorată că să
intre în patenția din Fauru, precându în casăa dele-
gatiloru senatului imperialu paragrafii octroiați și
concordatulu erau pastrati că neatingibili. Magiarii
se pregătesc la defensiva contră unei sesi-
uni dietale, cu carea se amenintau tierile coronei
ungurești. Nemți cautați în viitoru fară de cea
mai mica simphatia, ne mai avendu nici o speranță
de vre o lege numai ceva liberala pentru tierile
ereditarie. De aci urmă, că numai aveau nici ei
interesu, că constituțiunea din Fauru să castige te-
renu mai departe (noi amu mai adauge, că vediendu că
hegemonia nemțiesca nu se poate efeptui, plus cele
atînse de minele puse pana în casăa deputațiloru)
și asiă se formeză aliantia de tōte elementele contra
ministeriului. Acesta alianta insă după intrarea
aristocratiei boemice și a elementelor cehice, care
suntu înrudite în mare parte cu cele clericale ultra-
montane, a capatalu din capulu locului o coloare
contraria liberalismului.

A propriea partitelor acestora se începă încă din filele din urmă ale anului 1864.

Deak rumpe tacerea cu unu „pamfletu“ (dice

prosuri') exactu despre dreptulu publicu ungurescu;

ce a vediută în Austria și partea resaraténa, s'a întăritu numai mai tare în convingerea, că opera unităției germane nu se mai poate impiedecă, pentru că pre Austria a aflat o principale preșgdută de evenimentele și preocupata de opera organizării interne, încătu multi ani mai trebuie pâna să poată face vre-unu pasu energetic în afara. Principalele e încăutat de primirea ce a avută în Austria, nu e multiamită cu ce a vediută în România și Turcia. E multiamită cu Beust; recunoște înse în Andrassy pre celu mai talentat barbatu în totă Austria. — Principalele incungiura ocasiunea de a pară că a fostu în missiune politică. În totu tempulu caletoriei nu a corespunsu cu Imperatulu de locu. O singura data i-a datu Imperatulu sfatul să nu se abata pre la Belgradu.

Diet'a Ungariei

In siedint'a dela 29 Iuliu in cas'a deputatilor, dupa autenticaarea protocolului si dupa alte ameninte face deputatulu Sebesiului A. Tincu o interpellare earei premite urmatoarele:

Inainte cu două luni indrasniju a indreptă o interpellatiune căra on. d. ministrul de culte. Nu fui asiă de norocosu să primescu respunsul la acea interpellatiune. Cu toțe aceste indrasnescu a me indreptă cătra onor. d. ministrul astăzi iéra cu o interpellatione. La cea dintâi aveam în vedere sustarea și mai departe a gimnaziului de statu din Sabiu ; scopulu celei de a dou'a e că numele celu bonu de pâna acum alu gimnasiului sa nu se strice.

La gimnasiulu de statu din Sabiu e unu profesor anume Dier, carele se vede a fi alesu de provedintia spre sfersitulu de a comite sub mandu la lăsrei magiarismului și immoralități in și afară de oficiulu seu. (strigări sgomotose: Nu se cuvine aicea).

Si in vietuirea acesta scandalosa, nu numai
ca regimulu nu-lu impedece, ci inca-lu springesce,
se poate ca plecandu dela acea retacita parere, ca
laistrea magiarismului pre calea acesta si pre aceea
adeca a computului moralitatiei poate sa se intempele.
(Miscare mare).

Că sa se păta despre acést'a convinge on. casa, mi iau voia a aduce unele momente din trecutul profesorului (sgomotu, strigări: nu e de lipsă; e abusu; nu se poate suferi!). On. casa! Eu numai aducendu date faptice potu sa-mi motivez interbelatiunea. (Așa de departe nu păte merge).

Președ. Casă nu poate impiedica vorbirea până când rămâne prelungă obiectul.

Tincu. Si acest'a se tine de obiectu, pentru ca tocmai cu privintia la acest'a (sgomotu visforosu: Nu se tine de obiectu, adulii aminte unde siedi!) voiu cu permissiunea on. case sa aducu unele momente, (strigări nu voim sa le audim; asiă ce-va sa nu se sufere). In anul 1859 cându-eră acestu profesor, vice-directorul gimnaziului în

era acestu profesorul vice-direc^torul gimnaziului în Ungaria trată cu profesorii în un mod atât de în contradicere cu legea, încât se vedea să liti a cere cercetare disciplinaria contr^a densului, în urm^a cărei după execuțarea cercetării, locuitorii din Casiovia, cu privire la profesorul da urmatoreea rezoluție sub 7221 537: „Se ascăpta că Dier sa ia în serioză considerație cuprinsulu emisului și pre viitor să procede în modul impăcatoriu, n^o sa nu mai dea

In acelasi anu a fostu o cercetare disciplinaria contra lui, pentruca densulu in decursulu órelor de prelege-re a rusinatu (meggyalázott) (eróre limbistica) o semia. (Intreruperi sgomotose. La ordine, la ordine! A-

cestă e o purtare ce stigmatisează pre deputat! Indrepta-te cu același către ministeriu, dăru nu o aduce aici înainte.

Pres. Rogu pre din deputat sa aiba dinaintea ochilor demnitatea casei și sa vorbescă cu respectul cuvenit (aplause). Casa nu o batjoacă (gunyoljón), ci împlinesceti obligamentul Uiale (aplause).

Tinere. On. casa! Me escusati, eu am disu deje, ca nu potu vorbi la obiectul, de căcă nu voi cătă momentele aceste. Regimulu a favorită pre acestu profesorul și eu voi acum sa aducu fapte spre a covedi cu densele, ca procederea regimului e ne-dreptă (Nu are locu aici).

Pres. (sună c'opot.) Ai bunetate și așternei interpellionea, Regimulu va responde la dens'.

Tinere. Me rogu sa fiu escusat; de căcă nu-mi-e iertată sa vorbesc la interpellione (dă potu vorbi), dăru nu în manieră același) nu voi vorbi, dăru numi voi așterne nici interpellione; merogu înse sa se ia spre sciunția, ca nu mi să datu voia sa vorbesc (contradicere sgomotosă; strigări: nimenea nu impedeaca aici libertatea vorbirei; înse dă nu vorbesci de asiă).

Presied. Ai bunetate și-ti motivăza interpellionea cu acela respectu, pre carele 'lu reprezenta demnitatea casei și care esti datorul casei.

Eu dovedesc respectul meu către casa prin aceea, ca cit-zi fapte; aceste fapte nu le-amu fabricat eu, ci spusu după cum suntu.

Notariul C sengeri ceteresc interpellione a către ministeriu de culte.

Ace regimulu cunoștinția, ca la Gimnasiul de statu din Sabiu e unu profesor, carele, afara de aceea ca nu e capabil de pusăinea sa, ce a atestat de mai multe ori prin marturirea sea propriă, prin purtarea sea scandalosă (Nu are locu aici, îndreptate în privința același către ministeriu) a văzutu numele celu bunn alu institutului si prin prelegeri imorile despre asia numele bôle secrete (strigări sgomotosă: Cugetă unde te zflui; nu se poate suferi; nu e locul aici in casa) a descuagliat pre jun'nea studiosa intrată a incătu a facutu sa se deparez; in mai multe renduri dela prelegeri; carele mai d'parte prin purtarea sea neco-a provocato atâtă pre corpulu profesorulu cătu și pre jum'ime asupăsi spre cea mai mare dăuna a progresului in sciunția (strigări vivace: adulé, aceste in altă locu in foile publice; vrea sa scape de unu procesu de presa, de aceea aduce acestea înaintea casei). Cugela on. d. ministru dăca le scie acestea delaturarea acestui r-u?

Bonis. On. casa! Nu amu sa facu mai nici o observare la interpellione; de ore-ce insă dă dep. interpellante se exprim' ca cas'a nu a vrutu sa-lu asculte, mi iau voia ai responde, ca in cas'a același pâna acum nu s'a angustat nimenii deputulu de a vorbi, (asiă e!); dăru si cas'a pote sa pretindă dela sia-care membru, sa nu părda din vedere respectul către demnitatea casei (a l-uze); ea e îndreptăta a cere dela sia-care, ca de căcă se folosesc de deputulu seu, sa respecteze și regulamentul casei. (aplause)

Tinere. se apera contra pre opunerei ca elu aru si vrutu sa vătene demnitatea casei. — Se ceteresc proiectul de lege pentru darea de venituri si se primește.

In diu'a următoră e la ordinea dilei proiectul de lege de aperarea ti rei și proiectul de conclusu alu lui Miletics.

Corespondintie.

Brasovu 14 iuliu v. 1868.

(Capelu.)

Dupa ce luni înainte de amédi amu asistat la esamenele de maturitate ce s'au lăntu orălu cu 6 elevi maturisanti, dintre cari doi a esită dplinu maturi, trei maturi și unul reprobatu pre 6 luni, sui rugațu de Par. Protop. I. Bara a lu inscri la tineretă esamenele din tractulu seu. Buneirosu urmai acestei ch amări pentru mine pre bine venita intu a face esperantie. Asiă după amédi, la tre ore plecamu spre Sacele. Tempula după atâtea plu se limpedi și ne era forte favoritoriu de a face o excursiune la tierra. La 4 1/2 ore eram in Darste. Aci traseram u de deputulu la scăola, carea era indesuia de copii. Invetigatorul ca Preotul dimicrona și cu alti onorabili barbati ne acceptă. Cum amu ajunsu se incepura cu o rugație potrivita esamenu. Responsurile frumosu și esacă din totă obiectele ordin'rie ale baietilor dă un testimoniu favoritoru despre capacitatea invetigatorului și diligenti' pusa intru tineretă orelor prescrise precum și a instrucțiunil'ru superiorilor sei. In fine Par. Prot. se adresă cu nisice cuvinte adeverat parintesci indemnandu pre Invetigatorul și Parochu a-si continua numai estu modu lucrulu seu ca prin același voru castigă totu moi multa recunoscintia mai mariori; imbarbătă apoi pre saten a-si tramite pruncii regulat la scăola. In general omenii nostri pre putin se silescu a-si tramite pruncii la scăola și apoi unde se intempla nerocirea de-si preotii suntu indiferenti către scăola

și cu invetigatorii nu stau in relații bune, nesprinindu-se onulu pre altulu nu pote sătă bine nici caușa invetigatorului. Aici insă precum și in întregul tractu după cum amu observat, multamita starvintelor și sfaturilor pre demnului și meritătului barbatu ce sta in frontea tractului, suntu mandru ca potu marturisi ca pretutindenea amu aflată cea mai buna concordia și intelegerere intre preoti și invetigatori, de unde și rezultă ca cu scăpa stămu bine. In tōte comunitate invetigatorii și preotii suntu asemenea estimati din parte poporului; semnu invederatu acela că și insă se stimă unul pre altulu. Asiă m'a imbucuratu forte tare și multu mai vertosu ca după cătu scămu din esperintia spre daună nostra propria nu esista pretutindenea in archidiocesa asemenea relații salutare intre acești doi factori inseparabili ai cultivării poporului. Caușa său causele? — le scămu cu totii, dăru numai tempulu le va putea vindecă. Sér'a amu trăsu la Parintele din Baciu și al lui și dimineti' amu asistat la esamenul din acestu său. — In totu tractulu seciorii și cu fetițele se instruează impreuna. — Esamenul a decursu după datin'ea usuata. Responsurile a fostu pre bune. Desteritatea invenție, respectiv areta ca densulu se occupa seriosu da studiul seu. Intre elevi era și vre-o călătă Secui, de să invenție. loru suntu intreținu mai bine salarizati, totusi veră nu tuu prelegeri, și asiă parintii cei ce se interesează de crescerea fijorului nu se sfiresc a dă pre pruncii loru și la Români la scăola, stăndu inca și opinionea favorabila pentru noi, ca scăola nostra e mai buna și mai bine regulată decădu a loru. Tōta recunoșintă a respectivilor autorități scolare, ca au scătu căstiga o astfel de reputație scălei noastre facă și cu streinii.

Si aici ca peste totu locul se plange invetigatorului despre crescereea cea rea și neregulată a scălei. Pote ca e data românilui a trăi in nerendoile incătu unde vedi unu lucru slabu și vînsa credi ca e intru adeveru proverbu, dică, acela că lucru romanesc. Drumurile prin satu suntu sub lăta critică, ba este in periculu, cu caruță nouă, sa remâni fără rōte, asiă strade desfundate și neregulate, cu tōte ca petrile stau înaintea usișei. Aici credu ca părta vină cea mai mare și derectorile politice, cari arata pre putinu interesu de binele publicu. Cu o bine voitória energia tōte s'ară delatură și multe, din reale s'eru face bune. Dăru precum se vede la o sema din cei mai mari binele poporului e numai in gura, dăru in inima nu; ună dicu și altă facu; ascăpta că poporul și fără nici o invetigatură se fia maturu și sa-si incăperi chiamarea sea. Ce ilușioni fătă!

FOIȘIORA.

PREAMBLARI

(reprod. din „Convorbiri literare”)

(Urmare.)

IX.

Visitele Marchezei tineau acum mai multe și pentru mine erau mai puțin placute, fiindu ca o vedeamu din ce in ce mai triste. Ea i-mi vorbea de negre presimiliti; i-mi spunea că singurele se momente de fericire suntu acèle in care se astălăngă mine; ca me iubesc mai multu decădu vieti, ca de căcă n'asău mai iubi-o odată, vieti a penru dens'a n'arău mai avé nici unu prelu; ca deca voiescu moarte ei sa o parasescu și altele. Eu me săm ingroditam de ată' a amoru și nu pre sciamu a ce capelu are sa easă tōta istoria. Cându o închiaru cine este; ea me rugă sa nu cauțu a a-a mai multu decădu ca este Adela mea care me iubesc. Istorija trebuia sa iee odata unu sfersit și intr'o di mi-a trecuto prin minte sa-i propunu in glama de a ne casatori. Sa ne casatorim! strigă ea. Nenorocitule! suntu maritata! Majorul B. care stie in fatia e soțiu meu, amu doj copii... Audiendu aceste perulu meu incep' a se radică. Prin minte i-mi trecu o mulime de idei grozave? me vedeamu descooperit, datu in judecata, său provocat la duelu de unu militar; parea ca ceteam in gazeta numele meu, intre sapte diverse și găndit la parinti... In sfersitu, torturat de aceste idei, consultai mai multi amici cari i-mi dedura consiliul sa me mutu intr'o alta strada. După unu scurtu tempu, me măsor într'o năpte, fără a inscriși pre Adela. Nu trece insă o septembrie de cându i-mi schimbăsemu locuința cându venia să me vădă. O lungă es-

plicatiune urmă; Eu i spusei deschisu motivele care me indemna in interesul ei și alu meu sa curmu o relație care nu putea ave decădu unu sfersit fatalu. Ea me acoperi cu mustrări, i-mi dise ca nu o mai iubescu: planse multă vreme, in sfersitu i-mi ceru iertare de mustrările sele. Scenele dramatice de gelosie repetindu se pre fia-care di, incepeau a-mi fi forte urite, și nu sciamu cum a-si face sa se sferscă.

Nou'a mea locuită se compunea din câteva camere ce-mi trecuse unu comerciant care avea o locuită pre vastă pentru famili'a sa. Elu avea o singura copila de vîză 17 ani frumusica și vesela. Copila imi plcea și se vede ca si eu ei, caci după câteva săptămâni ne întrețineamu forte bine. Nu sciu cum s'întemplau ca Marcheza a astădu despre nouele mele draganele, caci cându venea la mine vădeamu fruntea ei in crește și ochiul seu se primbulă turborato in tōte părțile, catăndu vre unu indiciu de infidelitate. Apoi me facea sa-i juri neîncotatu ca o iubescu, ca nu iubescu, pre nime altu decădu pre dens'a etc. etc. Ce eram sa facu? Trebuia sa comitu sprijururi pre tōta dioa: femeea era grozava. Intr'o săra am mersu la teatru cu tōta familia gazdei mele. Fatalitatea voia ca locuirea noastră din stănu se fi sub avan-scen'a unde era Marcheza cu Majorul — pre care atunci il vedusem anteia ora. Cum me redi Adela schimba colorea fetiei, nu me simtiamu nici decum indormă; ochii Marchezei nu me mai parăsiau; majorul iăra-si părea ca se uită la mine și avea nici muste și o mulime de cavalerii și o sabie lungă. Pre de alta parte fătuă gazdei mele care era lungă mine, era mai voioasa decădu obiceiul: tōta vrem' a ridea, și-mi totu sioptja la ureche, intr'unu rendu chiar imi spune sa me uită in loja dealătoare unde ar fi o femeie asia de frumosă cum n'ar mai fi vedută și nescăpată prevea la Adela cu ochiul. Asă și preferită se me aflu

mai bine intr'o bisunie de ursi de cătu la locul meu. Esindu din teatru, copila se anina de brațul meu și amendoi trecurem in coridoru pre lângă Marcheza care se sprinjă pre brațul meu înțorui. Era unu momentu numai de întâlnire dacă nu l-oia uită niciodată. Adela alba ca omul imi aruncă o o-hire... par că o vedu inca! Ve puteti inchiși de căcă era bine dispusu pre drumu, cându neîntorceam a casa și setița care simi tău vorbiă și me totu întrebă eu ironia de cându m'am facutu seriosu, și de căcă nu cumva domn'a cea frumosă din loja este cauza facerii mele etc. In sfersitu eram intr'o dispozitioane ce nu ve potu descrie. A doua di Adela veni la mine; era necunoscută; ochii sei ardeau și fată sea era palida. Dreptu se ve spunu, eu me cam temeam de dens'a și me tinemam jur'o respectuoasa departare. Deodata scoțindu unu pumnaru imi dise cu o voce grozava ca suntu unu tradatoru și ca are sa me ucida și pre densa. Eata catastrofa finală a romanului meu, găndeamă in mine. Am trebuitu sa intrebuiu o elequentă extraordinara ca să o îndupescu a pune pumnarul la o parte. Cându terminându discursul amu vedințo ca plâng, m'am simtitu usită. Dăru ce se duse, m'am pusu pre gânduri și după mătura cugelare am vedințo ca singurul mijloc de scăpare este fugă. Ducendu-me la talalmeu, i-am spusu totu și l-am cerutu bani ca sa fugă. Mare scena tragică de familia urmează! In sfersitu a consumat să me călătorescă și să mă separu de teologe. De patru luni me aflu acum pre drumuri și se vede ca parintii mei s'au deprinsu cu ideea de a nu me vedea pastoru, caci scriorile loru devințu din di in di mai amabile. Nu scia ce-o și găndită de mine Marcheza de Castellamare.

— Este cu puțință, strigă Alexandre, cându Edgar și slirsise istoria lui, este cu puțință! Sa disprețuiesci ată' a amoru! O' n'...

Dupa amedi amu asistat la esamenu in Tocchisiu, unde elevii era despartiti in doue clase cu mai multe despartimente. Resultatul clasei prime, incredintate unui adjuncu inca neesperlu n'au fostu indeslitoriu insa cu atat'a mai escelenta a fostu clasa II sub conducerea D. in invetitoriu si parochu N. Soiu. In tote obiectele elevii a fostu atatu de bine initiali, incat acesta scola aru putut servit de mustra ori-carei scole populare. Elevii a fostu forte bine initiati atatu in cantarile bisericesci ale liturghiei si in irimoze, catu si in unele nationale lumesci. Si in asta privintie nu mai era nimic de dorit, de-si cercetarea scoli si eici a fostu manca. Tota recunoscinta prezelosului invetitoriu si parochu. Nu lipsi nici din partea Parint. Prot. cea mai caldura sa multiamita pentru atat'a rezultat.

Mercuri dimineti'a se tinuta esamenele in Cernatu cu elevii de clasa I si II. Si aici s'a putut vedea numai decat ce plateste unu invetitoriu bine cuablicat, caci responsurile elevilor aretau pana la evidintia capacitatea invetitorilor. Pre cindu Ghimbasianu a esclatu cu discipulii sei pre atunci cel-a-latus invetitoriu din prima datu unu esamenu pre mediocre. Dupa prandiu s'a intotu in Satulungu esamenu cu clasa I si II normala cu unu rezultat bunu. Metoda buna aduce totu deun'a frunte bune. Verza a aretat ca si unu dintre cei mai capaci invetitori dela scola acesta si merita tota laudia. Nu mai pututu esclara si cei-a-latti in diliginta si tactica buna. De satia a fostu asara de invetitori si direct. Dorca, (cari a fostu mai la tote esamenele din pregiu presinti asistandu imprumutat) intre altii mai multi si zelosulu notariu comunala dimpreuna cu antistele si alti oratori. Dupa incheierea cu o alocutie potrivita din partea Par. Protopopu adunandu-se invetitorii si toti cei presenti la pre stimabiliu Preotu Verz'a intre multe alte veni pre tapetu si subirele salarie invetatoresci, cari prin barbati dela cari nu ai si acceptat nici candu asa ceva, ci din contra spriginiu, s'a micsoratu intru atat'a incat satia cu a invetitorilor unguri, totu in asemenea modu facute, astazi suntu numai batjocura. E de sperata insa ca zelulu Parochului, si a inteligintei spriginiti cu stariuntia si din partea Par. Protopopu iera yoru aduce salariile la norma prescripta la insintirea acestor scole normale din Satulungu. E lucru preconstatatu ca numai unde suntu salarie bune, potu exista si invetitori har-nici. Dupa cum amu mai intielesu se staruesce aici si pentru insintirea unei scole reale ca continutare la invetaturile castigate in clasele norma-

le. Nu aru si ceva mai salutaru decat acel'sta aici in partie acestea si in unu tempu, candu omenii nostri deca nu-si voru imbunatati economia loru amesuratul tempului de astazi cu mijloce moderne mai rationale, atunci suntu de perita, mai vertosu fiindu ca suntemu in ajunul deschiderei atat'or cari serate, cari, odinu gata, ne voru coplesi cu atatea feluri de iusociri comerciale si economice. Eata lipsa, eata cerint'a de preoti si invetitori har-nici si scole bune, cari se raspandesc luminile in tinerime si in poporu. Numai inteligint'a invetitorilor si preotilor ne poate manca dela peira totala. Densu suntu cei dintau cari suntu destinati a fi scolareni ce se faca a dispares intunerecolu nescintie si a ignorantie. Inteligint'a nostra numai in legatura cu acesta doi factori principali si puternici ai culturei poate se lucre cu rezultat la radicarea poporului si fericirea lui. Tempul a venit; a stat eu manile in sinu si cea mai mare crima comisa chiaru in contra existintei noastre nationale. Faca sti-care in sfara sea de activitate si dupa poterile sale si de buna sema bine-cuvantarea ceriului in rezultate bune nu ne va lipsi! Activitate si croitoru suntu postulatele ce imponuntas escotea anai poporu, unei nationi. Virtutii ca acestea asa rare la noi; sa starnuim pri exemplu viu a se introduce si in poporu!

Joi dimineti'a se tinuta inca unu esamenu cu clasa prima de incepatori la biserică cea vechia din Satulungu, si dupa aceea asistaramu pana la 12 la esamenul cu elevii clasei III si IV normale la biserică cea nouă. Directorul si Inv. I. Dorca a datu cu elevii claselor acestora de-si imprenute cu o cercetare din partea elevilor pre-tutino regulata totusi unu esamenu exemplariu. Responsurile elevilor sigure si precise precum si intrebările potrivite si cu tota tactica pedagogica puse, documentau pana la evidintia capacitatea, destinatea si petronderea aduna in obiecte a expertului invetitoriu. In tote priuibile densulu si la inaltimea missiunei. Dupa amedi invetitoriu Petricu cu clasa II a reesitu amesuratul diligintiei si tacticii bune pedagogicu ce le-a aretat in decursul unui anu cu unu esamenu escelentu; asemenea si cei-a-latti invetitori din Satulungu fara disertantia suntu toti la locul seu, si Satulungeni se potu mandri cu scola loru pentru cari au jertfita si jertfescu. De catra sera pre la 7%, se incheiera esamenele eseculandu-se unele cantari bisericesci si mai multe nationale precum si Iunulu popularu si alu Esceleniei Sele. Pre bunului Archipastorii. Parintele Protopopu, care insusi atat'a ani a inghitit puterea sa olei si precepe forte bine ce va sa

dica unu invetitoriu bunu n'a lipsit a laudá meritulu si a-si exprimat recunoscinta si multiamit'a sea in tote privintele domnilor invetitori indemnando pre crestinii edunati sa imbratisize scola, singurul mijlocu de salut pentru romani.

Sera se intunpira toti invetitorii la o cina data in onorea loru de catra pre venerabilul Parinte N. Popa, unde trasee Parintele Protopopu la cortelu. La acel'sta luat parte si Par. Popa celu tineru si prof. I. Popa pre langa alti onoratori. Conversarea fidela despre mai multe obiecte interesante scolare, nu voru lipsi a aduce fructele dorite la tempulu sen.

Vineri dumineti'a se tinu esamenu cu incepatori. Resultatul predestinitoriu, cu tote ca invetitoriu e tineru si fara de pedagogia; insa ceia lipsita din pregatirile prescrise, a suplinita prin propri'a diliginta si bun'a conducere a superiorilor sei si bun'a intelegera si indrumare a colegilor sei fideli. Ce nu poate face diligint'a si bun'a intelegera!

Dupa o excursiune scurta la Zizinu unde vedioram destul schitele vestede a multor depravati si minati intre putinii ospiti mai straluciti si ca sati'a mai lucia, veniti pe latura petrecere, Sambeta dimineti'a purceseram la Tarlungeni. Acii astoram scola mai desirata de invetitori. Putinii cati a fostu a datu insa nisice responsuri atatu de indeslitorie incat Par. Protopopu miscatul fiindu de bucuria pentru responsurile bune din propriile sale mijloce a impartit premii in bani, la toti elevii pentru diligint'a loru, vrendu en acel'sta de o parte sa impintene pre elevi la diliginta, iera de alta parte sa indemne si pre cei presenti betrani, intre cari era si respectabilitatea localu, la inaintarea scoli prin staruntia de cercetare regulata.

Nu atatu de indeslitorie pre catu se accepta a fostu rezultatul esamenului din Purcareni, unde invetitoriu in proportiunea mai bine salarizat decat in tote cele-lalte comune din tractu. Causa e incapacitatea invetitorului mandru si arogant, care din pedagogia pare a nu prinde nici o jota; a scutu insa prin alte mijloce a-si casliga populatate si a se sustine spre daun'a tinerimei. Baietii cari cerceteaza de mai multi ani scola escelenta in recitarea de declamazioni, pre cindu in celula d'abia se misca. Parintele Protopopu n'a lipsit a aduce o dojina aspra si a-i pune seriosu la inima chiamarea ce o are unu invetitoriu de a se perfectua in sfara sea, totu deodata si par-tea de

„Dar bine, ce eram sa facu? respunse Edgar. Cum? Me mai intrebi? Trebuie sa persisti, sa o iubesci, sa fiu fericit! „Se vede ca nu mai ascultat bine? N'ai audiu ca era maritata si avea doi copii? Ce-mi vorbesci de maritul? Cununia este numai o forma pentru legitimarea amorului; candu cununia nu este cu putinti' elu se legitimeaza de la sine. O! Tradatoru!

„A-si si voit u sa te vedu in locul meu!

— In locul teu, provocam pre majoru. . . . ilu ucideam . . . o luam . . .

Licendu acese Alexandre, se primbla furiosu prin gradina, gesticulandu din manii.

Edgar se uită la densulu cu ochi mari, apoi intorcandu-se catra mine disa inelut: „Oare potulu nostru are tota intregimea mintii? eu unulu me indoescu.

Alexandre era furiosu pre Edgar furiosu pre Marchez'ea ca nu l'a loviti cu pumnarulu, furiosu pre sorte care legase viata ei de acea a majorului; furiosu pre hazardulu care facuse se siada satia in satia! In zadaru ne incercarem a-lu linisci. Armonia disparuse din societatea nostra.

Nici eu nu mai eram dispusu sa mai spunu istoria mea, nici ceilalii sa me asculte. M'am venit silitu sa renuntu.

O nopte de somnu trebuia sa treaca la mijlocul pentru ca in mica nostra societate sa predomniasca din nou liniscea si concordia.

X

In dori de dioa plecarem trustei calatorii. Drumul merge in susu pre mafulu riului Seus de a lungulu unei vali care se strimteaza din ce in ce mai multu. Este unu locu in care d'impreuna doue izvore din care se formeaza riul; deacolo te urci pre unu drumu rapede pre muntele Furca. Sa dati acestui munte numele Furca din cauza ca forma sea semana

me dupa unu marsiu obositu de mai multe ore o panorama mareata se disvesce ochilor. In deparitate se vedu in satia struri de munti cu forme fantastice si colore minunate. La picioare se vede unu ghiatariu gigantico ce pare a se arunca amenintatoru in josu si pre ici pre cole stanele muntilor se vedu presurate cu omatu. In mijlocul omurilor, distingi in centrul valei unu punctu negru. Acesta este unu otelu soriu frequentu ver'a si pustiu in celestele anotimpuri.

Ce isvoru alb u se colo'n vale din ghetiarul ista? intreba Alexandre.

— Rhonulu, respunse Edgar.

— Rhonulu? Riulu meu parintescu? Pre malurile lui m'am nascutu. Catu e de micu! Cine ar dice ca acestu izvoru devine mai in urma unu fluviu asa de mare!

— Nu se poate prevede catu marea este adusa ascunsa intr-unu leaganu micu!

Observatiunile tovarasilor mei si vederea acestui micu izvoru, me puse pre ganduri. Cursulu Rhonului imi paru in totulu asemnatu vietiei omuresci. La izvoru elu este micu si alb u ca copilul nevinovat din leaganu; mai incolu elu salta printre munti si si face locu printre stanci si cursulu seu samene ca jocurile sburdalnice ale copilului, care crede ca lumea intreaga este a lui si necunoscere periculele ce-lu inconjiura. Eata anse ca albia riului se largesc, site izvore vinu de-n tuneca albeata sea primativa, elu numai este copil si nu esteanca june sau este si sunta si altasimpreuna caci, candu curge mai linisit, candu s'aruea in cascade fara prudentia. Mai la vale ansa cascadele si jocurile naive se sfirsesc, elu nu mai sare preste stanci si cu tote aceste apa sea alerga rapedel si cu vnetu ca si sangele ce ferbe nelinisit in june. Aici ilu accepta bispeti si pericule; fara preydere elu lasa ca sora ea sa-lu impinge una cu voi si intotu neschiutele aruncat in la-

culu de Geneva. In zadaru ilu ornameciu cu ochiul pre nivelulu lacului, Rhonul remane necunoscutu. Impartasi'a elu sora ea a celor tineri ce s'a dusu in anii cei mai frumosi ai vietiei? Nu! Eata-lu ca ese mandru si frumosu din lacu, mai betrani de intemplari, dar nu anca mai betrani de experientia. Elu nu mai e jone, dar nu are anca energia barbatului si acum ispitele cele mai mari si mai grozave ilu asculta. Passionile ilu vorbesce, elu vede catu conduce spre perire si nu are puterea sa le inadusie. In acel'sta lupta intre pasiune si minte, vine unu momentu unde acel'sta de pre urma ilu parasesce, si unde s'arunca piedisii in propastie. La perte du Rhone! dicu toti care ilu cunosc se si deplangu mortea sa prematura. Dar momentulu sfarsitul sele n'a sositu arca, elu scapa si din acel'sta cea mai grea din incercari ale pasiunilor si barbatu acum'a, elu pasiesce si-guru si linisit. Infati siarea sea anse nu e voioasa, elu deplange jocurile voioase ale copilariei si cred ca poesia vietiei s'a sfarsit pentru densulu. Destinutu inse nu-lu lasa multu timpu in nemultumire. O feclora frumosa si mandra crescuta in tinerimi d-partate de acele ale terei sele natale, e impinsa spre densulu de o mana puternica si neveredita. Rhonulu si Sona, in de diserte tieri care nici visase vreodata a se intalni in catu se zarescu abie si eata-i ca alearga unul in bratele altuia. Ei acom impreuna unde lori si in curandu nu mai formeaza decat un singur munte si majestuosu. Mana in maza, ei pasiesc acuma pre valea vietiei. Pasii lor suntu lini; unda loru are o colora blanda si melancholica si eata-i ca amendoi se apropiu unei de marea ce are sa-i inghitita, marea in care se scurge si se perdu tote rurile de pe hotarile nestramutata a unei vointe necunoscute.

(Va urma.)

ren ca nu poate sa se declare multiambitu cu esamenu ce l'a datu.

Dintre poporenii pre putini a fostu presenti la esamene din cauza lipsirei de acasa, pre la economii in tiéra vecina.

Resumându cele vediute resultă: ca edificiile scolare si bisericile in tractul acesta stau bine si ca si rezultatul investimentului cu pre putine exceptiuni e forte indestulatoare. Land'a celor ce merita lauda precompanesce putinile lacune ce vinu mai vertosu la incatorii. Acésta din urma vine mi se pare din lipsa unei manuduceri bune, ce speram ca va aparea in curențu.

O mica observație a-siu avé a face Dom. nilorui Investitor: in genere mai multa diliginta in privindă dictandelor, cari după cum amu observat in unele clase lipsesc cu totul. Importanța si necessitatea loru recunoscută de toți, credu ca DD. Investitor nu voru luă in nume de reu acesta mica observație spre mai marea perfecționare a unei scole bine aranjate.

Conducerea inteleptă a tractului in tōte pri-vintele arata pre barbatulu cu esperința si zelul in rezultatul ce ni-lu prezentea pretutindenea scolare si buna intelegerere intrn autoritățile scolare, cari cu puteri unite si bine conduse nu potu alt-mintrea decâtua sa contribue la edificiul fericirii naționale.

Dee Ddien că exemplul bunu sa prinda radacini puternice in tōte părțile si se aduca fructe fericitorie in tōte locurile locuite de români.

N. I. M.

Principalele române unite.

La 7—19 Iuliu, guvernul fu informatu de agintii sei administrativi ca, unu numru de vr'ua 150 Bulgari, trecusera dunarea de la Petrosiani in Turci'a, pre o barca ce venise de la Giurgiu, si ca ore-care agitație esista intre Bulgari ocu-pati in tiéra la lucrările agricole seu la acelea ale drumului de feru. Ordinu s'a datu indata la tōte autoritățile civili si militari, de pre marginea Dunărei, ca se fia cu cea mai mare privighere, se o-prăsca ori-ce represie a unoru esemeni sapte, si totu-d'o-data se caute si se urmarăsa cu staru-intia pre instigatorii misicării si pre organizatorii cetei cari se strecurase de la Petrosiani peste Dunare. D. majoru Lipoianu fu tramis, cu instructiuni severe, la facia locului, tōta dorobantimea judecătoru de margini fu concentrată, gardele de graniceri fura indoite, patrule numerose puse pre totu lungulu tiernului Dunărei, doue escadrone de dorobanti fura tramise la Alexandri'a, pre lângă alte doue escadrone de cavaleria ce se astau deja concentrate la Zimnicea, o compania de infanteria fu spedita la Giurgiu, si insu-si D. ministru de interne, merse la acestu din urma punctu, ca sa se asigure despre caracterul agitației. O ancheta administrativa si judiciara se incepă indata. Deslușirile ce le-a datu pâna acumu suntu urmatorele:

D. Coloni, arendasulu mosiei Petrosianii, a dom-nului Stirbei, suptu cuventu ca i se dedese acumu căto-va limpu focu la nisice elai de paie ce avé pre mosie, puse spre paza in giurul granareloru sele, unu numru ore-care de Bulgari ce serveau la acelui arendasuu ca lucratori; Lenga granariile doli Coloni se asta o padure, desa, care se intinde pâna spre Dunare, unde se invecinesce cu nisice bălti acoperite cu trestie si rogozu, forte inalte. Pre lângă acei pazitori, gracia localităților cari le permiteau a se strecură fără a fi vediuti, in noaptea ce precese trecerea, se adunara, in totulu vr'ua 150 de Bulgari la Petrosiani, unde deja fusesera aduse vr'uo optu seu diece lădi cu arme si munitioni, ale cărui scanduri desfacute s'a gasit in patulele d-lui Coloni, o barca inchiriată la Giurgiu, venise acolo; Bulgarii armati se imbarcara in timpulu noptii si ascunsu de unu mare cortu de pânza ce-i opria d'a si vea-ri de pre tiernuri, suira Dunarea pâna la o insula, daci; in noaptea de 6 spre 7 Iuliu, ei trecură pre pamentul turcescu.

Pre la scăndurile lădirilor de arme, cari purtau etichete de diferiti mărsuri la adresa mai multor comeriai bulgari si nemti, s'a gasit la d. Coloni nisice proclamatiuni in limb'a bulgara.

D. Coloni si fratele seu suntu arestati; s'a arrestat asemenea căpitanul batelului care este grecu, unu bulgar care inchiria barca si unu altu bulgar care este venit de vre 15 dile in tiéra si ale cărei misicări au inspirat bănelui. Capi-

tanulu si inchiriatorul batelului au dato ore-care tamuriri asupra trecerei si asupra personalor si au ingagiat batelulu. In urma acestor declarări s'a facutu mai multe perquisitioni domiciliare si a-restări in Vlașica, Teleormanu si București.

In primele momente, spre a se care era gravitate a cestui si a se descoperi tōte ramurile aces-tei afaceri, s'a facutu asemenea perquisitioni si la mai multe persone de origine bulgara, forte bine, puse in societatea nostra; nu s'a gasit ina niciu la densele.

Din cele descoperite pana acumu resultă ca misicarea a fostu opera fostilor membri ai legiu-nii bulgare din Serbi'a, licențiați acumou căte-va luni, si din cari vr'uo 200 au venit in România, mergendu in mai multe districte spre a canta de lucru, si a cătoru-va bulgari esaltati, stabiliti mai dinainte in tiéra. Instrucționea se urmează.

Trecerea Dunărei este cu totulu oprita bulgariilor, si chiaru cei ce au pasporturi regulare nu potu trece decâtua in căte-va porturi anume determinate si in numeru de celu multu trei deodata, spre a se putea priveghiu si controla, atâtul pre tiernulu sănghu cătu si pre celu dreptu. Bulgarii fără capetui suntu tramisi la lucru in districtele de munte sub priveghierea autoritatilor. Tōte me-surile s'a luat spre a oprî ori-ce aglomerare si guvernul este ofărut a procede cu energia con-tră futurorui acelor ce s'ară cerca a compromite neutralitatea teritoriului român. Deca România este dispusa a oferî ospitalitatea tuturorui perso-nelor ce vinu a o capetă pre pamentul seu, ea nu poate ina, in nici unu casu, suferi uneluri de na-tura a o compromite, si, guvernul va fi, cu pa-re de reu nevoit a osa de mijloacele coercitive contră unoru asemenea uineluri.

(Monitoriu)

Varietăți.

** Festivitatea celor ce dau la semnu, adunati in Vien'a e bogata de toaste. Tōte esu intr-acolo ca dorescu o Germania libera si unita.— Imperatulu a aparut la festivitate, petrecutu de prin-cipele Hohenlohe si fu intempinat cu vivate entusiasme. Imperatulu a beutu unu pocalu in sanatatea futurorui datatorilor la semnu. Preumblanduse Imperatulu primultimea festiva era însemnatu in tōte părțile cu semne de ovatiune. La plecarea Sea dela festivi-tate s'a auditu si esclamari: „Traiasca imperatulu germanu!“

** Türr, in o serioză deschisa către re-dactoarea P. Ll. arata stricătinea ce vine dela existinti'a opositiunei, carea sustine pre natiune in escitare continua.

** Celim in Kol. K. ca in Clusiu români gr. catolici din tractul protop. de același nume au avutu o adunare in afaceri de alegerea mitropoliului. La acésta ocazie s'a votat o adresa de multiamita Majest. Sele, si regimului ung. pentru concessiunea alegerei de metropolit. Candidatulu acestui tract e dlu Canonico Fekeete Ioann (Negru). Se dice ca in intielesulu acesta au avutu si alte tracturi adunări, a căroru rezultat e de cuprinsulu acelui din Clusiu. S'a mai decisu l'a numit'a ocazie, ca episcopia Gherlei sa nu se folosescă de dreptul de alegere, pentru a avutu archidiaconul 123, diecesa gherleana 87 lugosiana 12 voturi se poate in-templă ca sa se asizeze pre scaunulu archiepisco-pescu unu individu, carele sa nu aiba nici unu votu din archidiaconul. In fine se exprima protopopiatulu ca va staru pre lângă legile dobândite pre cale constituionala, protesteaza contra ori carei octroări si in intielesulu acesta s'a compusu o a-dou'a adresa către ministeriul ungurescu.

** Imperatulu Russiei a sositu in 28 Iuliu n. in Kissingen la băi.

** O adunare de nemti din tierele Germaniei de meadia di sub presidiul lui Curia a d'a au decisu conchiamarea unei adunări de poporu, carea sa se asterna urmărea rezoluție: Eschiderea Austriei din Germania e forte deplorabila, unirea Germaniei prin anexiune e desprețuibile, unirea trebuie sa se faca prin determinația propria a poporului (suffrage universel. Red.)

Concursu.

Devenindu, la scola populară gr. or. din Sa-besiu o stativne de Investitoru vacanta, prin ac-

s'a se scrie concursu pâna la 15 Augustu cal. vechiu.

Cu acestu postu este imprenutu unu salariu anualu de 150 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acesta stativne, au de a astea pâna la numitul terminu, la Inspectioanea scolară districtuala din locu, urmatorele documente:

- ca au absolvtu patru clase gimnasiale, si cursulu pedagogicu, seu clericale,
- ca au deplina cunoștința despre cantăre si tipiculu bisericescu,
- ca au viația morală nepetata.

Cei mai multu qualificati voru avea preferința Din siedintă Comitetului parochial. Sabesiu 14 Iuliu 1868:

Comitetului parochialu gr. or.

Concursu.

La scola capitală gr. or. a fostei Compania 8-a din Regimentul I român in Vistea inferioara districtulu Fagarasiului suntu de lipsa trei investitori cu urmatorele emolumente, si adeca:

- investitoru primari pentru clas'a III si IV de odata directoru alu scolei cu salariu anualu in parati 350 fl. v. a. locuința in natura si 6 stângini de lemne de focu pentru sine asemenea in natura;
- investitoru pentru clas'a II cu salariu in parati 200 fl. v. a.
- investitoru la clas'a I, cu salariu in parati 120 fl. v. a.

Pentru ocuparea acestor posturi se deschide concursu pâna inclusiv 31 Augustu 1868 cal. n.

Competitorii pre lângă suplicele de competen-tia scrise cu mâna loru si indreptate la esoră scola in Vistea inferioara prin post'a Uce a au sa documenteze :

- ca suntu de religiună gr. or.,
- ca se bucură de purtare morală nepetata,
- ca cunoști limb'a română, care e limb'a pro-punerei investitorilor cu perfectiune si suntu cantăreti buni.
- ca au absolvtu cursulu pedagogicu si suntu apti de investitori.
- Investitorii sub a si b trebuie se cunoșca si limbile germană si magiară, cari suntu studii obligate in scola, si anume celu dintăiu a mendoue cu perfectiune, alu doilea germană perfectu si magiară, in ore-care gradu, spre a o pute propune la ince-patorii.

Competitori cu studie mai inalte si aceia cari si pana acumu au servit la investitorii cu suc-cesu bun, voru fi preferiti la alegere, si cei doi mai puini dotati au se astepte si ori caro re-muneratiuni din didactre după comprobarea strădu-intiei loru.

Dela Eforă scolei capitală gr. or. in Vistea inferioare 24 Iuliu 1868. Ioann Codru Dragu și Presedinte esorale.

C O N C U R S U

Posturile de investitori in clas'a I si II-lea scola normală gr. or. de aici suntu vacante si pen-tru ocuparea loru se scrie prin acésta concursu.

Salariul pentru investitoru clasei I este 180 fl. iéra pentru investitoru clasei II 200 fl. v. a. pe anu.

Rugările pentru oferirea acestor posturi, a-justate cu documentele recerute, sa se trimita pana in 8/20 Augustu a. c. la subsemnată esoră scola: (posta din urma Sacelul), si se voru con sidera cu deosebire concurrentii, care potu investi si cantările beserecesci.

Dela Eforă scolei normale gr. or. Saliste in 22 Iuliu 1868.

Concursu

Pentru ocuparea postului de investitoru din Apartinienta "Riu-Sadului" se deschide prin acésta concursu. Salariulu e 126 fl. v. a. cuartier liberu si deputatu de lemne.

Terminul de insinuare espira cu 20 Augustu calind. n.

Resinari 27 Iuliu 1868. Oficiul Opida-nu, că esoria scolară.